

Rekomendacje Konfederacji Lewiatan w zakresie wsparcia e-kompetencji z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2014-2020

Udział technologii informacyjno-komunikacyjnych w tworzeniu wartości dodanej w gospodarce systematycznie zwiększa się, odgrywając coraz istotniejszą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym. Wg niektórych szacunków polska gospodarka cyfrowa mierzyła 4,8% PKB w 2010 r. i ma szansę urosnąć do ok. 9,5% - 13,1% w 2020 r.¹ Polskę jednak charakteryzuje relatywnie niski stopień aktywności w sieci oraz wykorzystania TIK zarówno w życiu prywatnym, jak i zawodowym, plasując nasz kraj poniżej średniej krajów UE oraz OECD². Dla polskiej gospodarki i poszczególnych jej gałęzi oznacza to niepełne korzystanie z możliwości wzrostu i zwiększania konkurencyjności.

Zmiana skali i intensywności wykorzystywania TIK jest ściśle związana z jakością kapitału ludzkiego, świadomie wykorzystującego nowe technologie, oraz samego zapotrzebowania na e-kompetencje zgłaszanego na rynku pracy przez przedsiębiorstwa. Szansą na nadrobienie zaległości mogą być unijne fundusze w perspektywie finansowej 2014-2020, wspierające m.in. obszary nakreślone w Europejskiej Agendzie Cyfrowej (niski poziom umiejętności cyfrowych w rzeczywistości zawodowej, edukacyjnej oraz prywatnej, zdolność cyfrowego czytania). Wykorzystanie europejskich funduszy na inwestycje w cyfrowe umiejętności wprost rekomenduje też Rada Europejska w konkluzjach ze spotkania 25 października 2013 r.

Zdaniem Konfederacji Lewiatan wsparcie kompetencji cyfrowych przewidziane w PO Polska Cyfrowa (koncentrujące się na e-włączeniu) jest istotne, lecz wymaga odpowiedniego uzupełnienia o znacznie szersze działania oddziałujące na poziom świadomości, umiejętności i motywacji do posługiwania się TIK poszczególnych grup społeczeństwa – nauczycieli, uczniów i studentów, urzędników, pracowników przedsiębiorstw, a także kadr kierowniczych i przedsiębiorców, determinujących zapotrzebowanie na e-kompetencje na rynku pracy. **Ponieważ przyjęte ramy wdrażania funduszy umożliwiają dokonywanie takiej interwencji przede wszystkim z poziomu regionalnego, apelujemy o podjęcie głębszej współpracy z władzami regionalnymi na rzecz uzupełnienia projektów RPO 2014-2020 o dodatkowe działania w zakresie cyfryzacji.**

Fundusze spójności 2014-2020 a rozwój cyfrowych umiejętności

Analiza planowanego wykorzystania funduszy europejskich w latach 2014-2020 na rzecz rozwoju cyfrowej gospodarki prowadzi do następujących wniosków:

- krajowy program Polska Cyfrowa dedykowany cyfryzacji gospodarki wesprze przede wszystkim dostęp do szerokopasmowego Internetu oraz rozbudowę e-administracji. Przewiduje się również wspieranie rozwoju e-kompetencji poprzez wsparcie oferowane w lokalnych centrach aktywności cyfrowej (koncentracja na grupie osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym), inicjatywy społeczne organizacji pozarządowych oraz kampanie edukacyjno-informacyjne;

¹ Deloitte „Raport: Wpływ przyspieszonego rozwoju szerokopasmowego dostępu do Internetu na gospodarkę polską”

² Miejsce Polski w poszczególnych rankingach, na podstawie danych Eurostatu za 2012 r.: **23 miejsce** w Unii Europejskiej pod względem udziału przedsiębiorstw wykorzystujących systemy ERP; **20 miejsce** - pod względem wykorzystywania przez przedsiębiorstwa systemów CRM; **18 miejsce** – pod względem udziału pracowników wykorzystujących w pracy komputer; **21 miejsce** – pod względem udziału przedsiębiorstw sprzedających przez Internet i inne sieci komputerowe; **20 miejsce** – pod względem udziału sprzedaży dokonanej za pośrednictwem Internetu lub innych sieci w obrotach ogółem; **20 miejsce** – pod względem udziału MŚP dokonujących zakupów online; **18 miejsce** – pod względem udziału przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową; wskaźnik BCG e-Intensity Index™ za rok 2012, mierzący intensywność wykorzystania Internetu przez przedsiębiorstwa, konsumentów oraz administrację rządową - Polska na odległym **25 miejscu** w Europie, www.bcgperspectives.com;

- krajowy program Wiedza Edukacja Rozwój wspierać będzie rozwiązania systemowe w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego i dobrego rządzenia. W programie brak jest jednak wsparcia czy rozwiązań jasno wpływających na poziom świadomości, umiejętności czy motywacji do podnoszenia kwalifikacji cyfrowych jakichkolwiek grup społecznych, w tym przedsiębiorców. Nie przewidziano też działań przystosowujących system edukacji do potrzeb społeczeństwa cyfrowego;
- w projektach PO Polska Cyfrowa oraz PO Wiedza Edukacja Rozwój nie uwzględniono kompleksowego wsparcia popytowej strony cyfrowej gospodarki, pozostawiając możliwość i decyzję o zaprojektowaniu takiej interwencji regionom;
- większość z dotychczas opublikowanych projektów regionalnych programów operacyjnych nie przewiduje oddziaływania na poziom świadomości, umiejętności i motywacji do posługiwania się TIK poszczególnych grup społeczeństwa – nauczycieli, uczniów i studentów, pracowników przedsiębiorstw, a także kadr kierowniczych i przedsiębiorców, determinujących popyt na e-kompetencje. W niektórych RPO nie przewidziano też wsparcia MMŚP we wdrażaniu TIK w swojej działalności.

Efektom inwestycji prowadzonych w latach 2014-2020 powinien być istotny wzrost polskiej gospodarki cyfrowej i co najmniej nadrobienie zaległości w tym obszarze wobec innych krajów UE. Kluczowe dla takiego efektu będzie cyfrowo kompetentny kapitał ludzki oraz przedsiębiorcy wykorzystujący w swojej działalności nowe technologie. **Ponieważ wsparcie w tych obszarach w dużym stopniu może być dokonywane z poziomu regionalnego, poniżej zaprezentowano rekomendacje uzupełnienia projektów RPO 2014-2020 o dodatkowe działania.**

1) PROPONOWANE WSPARCIE: **e-kompetencje nauczycieli, uczniów i studentów**

- wsparcie dla placówek edukacyjnych w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w realizacji programów nauczania, w tym przygotowywanie nauczycieli do prowadzenia lekcji z wykorzystaniem TIK
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *10.1 Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego*
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *10.2 poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć*
- wsparcie w zakresie prowadzenia dodatkowych zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem TIK
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *10.1 Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego*
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *10.2 poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć*
- wsparcie skierowane do placówek kształcenia ustawicznego, kształcenia praktycznego, ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego, w zakresie nabywania, uzupełniania lub podwyższania przez osoby dorosłe kluczowych umiejętności m.in. w obszarze TIK
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *10.3 Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in.*

przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia

2) PROPONOWANE WSPARCIE: **wyposażenie w sprzęt komputerowy**

- w związku z nieprzystosowaniem wielu placówek do wdrażania cyfrowej edukacji pod względem infrastruktury sprzętowej, powyższe działanie (nr 1) powinno być uzupełnione finansowym wsparciem szkół w zakupie sprzętu komputerowego:
 - dla uczniów – laboratoria komputerowe do wykorzystania na wszystkich przedmiotach szkolnych, jako narzędzie twórczej pracy,
 - dla nauczycieli – służbowe komputery do wykorzystania w miejscu pracy oraz w domu.
- działanie w ramach celu tematycznego 2 *Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych;*
- uzasadnienie: obecnie w Polsce jest niewiele ponad 500 szkół (głównie tych objętych pilotażem projektu Cyfrowa Szkoła), które mają bazę sprzętową (Internet, infrastruktura sieciowa, urządzenia mobilne) umożliwiającą wykorzystanie TIK w nauczaniu dowolnego przedmiotu. Wsparcie e-kompetencji uczniów i nauczycieli musi odbywać w odpowiednich warunkach sprzętowych.
- zakupy sprzętu komputerowego przez szkoły powinny być poprzedzone określeniem **standardów użyteczności** technologii w procesie edukacji – zapewniające odpowiedni dobór sprzętu do przyjętych modeli nauczania, realizacji podstawy programowej nauczanych przedmiotów oraz kompatybilność urządzeń w środowisku nauczania;
 - wyznaczenie standardów wpisuje się w obszar priorytetu 10.1, mówiącego o *„wypracowaniu i wdrożeniu rozwiązań umożliwiających rozwijanie aktywnego i racyjnego uczenia się, w tym wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu, jako elementu sprzyjającego rozwijaniu kreatywności i innowacyjności wśród uczniów.”*
 - standardy mogłyby zostać wyznaczone na poziomie krajowym przez instytucję zarządzającą POWER lub przez instytucje zarządzające RPO w poszczególnych regionach.

3) PROPONOWANE WSPARCIE: **rozpocząwanie działalności gospodarczej**

- wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób zakładających własną działalność gospodarczą w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych w kontaktach z urzędami (zakładanie działalności, bieżące kontakty z administracją) oraz w e-biznesie (e-marketing, e-handel, e-płatności, e-fakturowanie, korzystanie z usług chmury obliczeniowej itd.)
- działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *8.7 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy* oraz *8.5 Zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspierania mobilności pracowników*

4) PROPONOWANE WSPARCIE: **e-kompetencje oraz popyt na TIK w przedsiębiorstwach**

- wsparcie doradcze skierowane do kadr kierowniczych przedsiębiorstw - w zakresie identyfikacji indywidualnych potrzeb i potencjału związanego z wdrożeniem TIK w przedsiębiorstwie (stworzenie tzw. cyfrowej strategii przedsiębiorstwa)
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *8.9 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian;*
 - uzasadnienie: wdrażanie TIK w przedsiębiorstwie jako element budowania przewagi konkurencyjnej jest nadal nierozpoznane przez wiele przedsiębiorstw, co sugerują wyniki

badzeń zestawiających sytuację w Polsce z innymi krajami UE. Z badania Lewiatana wynika, że przyczyną takiej sytuacji może być niezajomość samych technologii³;

- wsparcie szkoleniowe skierowane do pracowników przedsiębiorstw – systematyczne rozwijanie kompetencji w zakresie użytkowania technologii wdrażanych w przedsiębiorstwie
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *8.9 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*;
 - uzasadnienie: dalekie (18.) miejsce Polski w UE pod względem udziału pracowników wykorzystujących komputery z dostępem do Internetu⁴. Podczas gdy przyczyną takiej sytuacji był z pewnością niedostateczny dostęp wielu przedsiębiorstw do Internetu, naturalną konsekwencją są niskie e-kompetencje pracowników. Istotność kosztów wynikających z niedostatecznych umiejętności komputerowych pracowników jest tym większa, że szybko uaktualniane i zmieniające się technologie wymagają stałego rozwijania umiejętności ich obsługi⁵.
- wdrażania i użytkowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w poszczególnych obszarach funkcjonowania przedsiębiorstw (e-commerce, e-marketing, e-logistyka, wykorzystywanie e-narzędzi w *zarządzaniu poszczególnymi zasobami przedsiębiorstwa*), np. tych zidentyfikowanych w ramach cyfrowej strategii przedsiębiorstwa
 - działanie w ramach priorytetu inwestycyjnego *2.2 Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu zagranicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK*
 - uzasadnienie: relatywnie niski stopień wdrażania technologii e-biznesowych TIK w polskich przedsiębiorstwach⁶.

5) PRZYKŁADOWE WSPARCIE DLA MMŚP: **ICT Innovation Voucher**⁷

Przykładowym wsparciem wdrażania technologii w przedsiębiorstwach jest wykorzystanie schematu *ICT Innovation Voucher*, zaproponowanego przez Komisję Europejską. Usługi finansowane w ramach schematu mogą obejmować m.in.:

- cyfrowy audyt – pomoc w zidentyfikowaniu potrzeb i możliwości związanych z wdrożeniem TIK w danym przedsiębiorstwie;
- projektowanie i rozwój TIK w przedsiębiorstwie – projektowanie strony internetowej, rozwinięcie aplikacji mobilnych, aplikacje wielojęzyczne, spersonalizowany e-marketing, itp.;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie e-handlu;
- spersonalizowane usługi e-biznesowe – aplikacje umożliwiające zarządzanie zasobami przedsiębiorstwa, zasobami ludzkimi, materiałowymi, finansowymi, łańcuchem dostaw, relacjami z klientem, e-fakturowanie, rozwój nowych modeli biznesowych;

³ Zrealizowane w połowie 2012 r. badanie Lewiatana „Sektor MŚP w Polsce – Słabe i mocne strony, szanse i zagrożenia” ukazało znajomość pojęcia *cloud computing/chmura obliczeniowa* u zaledwie 7% przedsiębiorców.

⁴ Dane za 2011 r.; por. „Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2008-2012” Główny Urząd Statystyczny, 2012

⁵ Por. raport „Ctrl alt del: Lost productivity due to IT problems and inadequate computer skills in the workplace”, Universiteit Twente - Center for e-Government Studies, ECDL Nederland, styczeń 2012. W publikacji wykazano, że straty ponoszone przez gospodarkę Holandii w skutek problemów związanych ze sprzętem komputerowym i brakiem odpowiednich umiejętności komputerowych sięgają 19,3 mld EUR rocznie

⁶ Por. dane i publikacja Eurostat z czerwca 2013 pt „Enterprises making slow progress in adopting ICT for e-business integration”

⁷ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/ict-innovation-vouchers-scheme-regions>

- ewaluacja procesów, projektowanie produktu, architektura rozwiązań, testowanie produktu, walidacja, budowanie prototypu, certyfikacja, zastosowanie analitycznych narzędzi TIK, systemów automatycznego raportowania błędów;
- szkolenia z zastosowania TIK w cyfrowej przedsiębiorczości (e-przywództwo, e-handel, media mobilne i społecznościowe, inne umiejętności TIK istotne dla rozwijania i wdrażania nowych innowacyjnych modeli biznesowych

Schemat przewiduje nabywanie przez beneficjenta ww usług, na bazie przygotowanego planu, u jednego z dostawców biorących udział w działaniu, zidentyfikowanego przez Instytucję Wdrażającą.

Konfederacja Lewiatan